

Kap 76 : Prins Erik (1889-1918).

Prins Gustaf Ludvig Albert Erik, hertig av Västmanland, i dagligt tal Erik föddes den 20 april 1889 på Tullgarns slott. Graviditeten var svår och Victoria fick smärt- och hostlindrande mediciner – kokain, koffein och konjak. Eftersom Erik föddes utvecklingsstörd har det spekulerats om att det berodde på medicineringen eller en förlösningsskada. På fotografier ser han helt normal ut och hade intressen som musik, reseskildringar, geografi, släkträd, Gamla stans historia, slöjd m m. Han led dock av epilepsi, uppträdde barnsligt och var oförmögen till längre samtal vilket allt tyder på någon lättare funktionsnedsättning. Han konfirmerades 1906.¹

Som liten var Erik ett vackert och gladlynt barn och lekte ihop med bröderna. Fram till 1903 följde han somrarna med sin bror prins Gustaf till Norge. Senare umgicks han med jämnåriga bekanta. 1909 fick han ett eget residens, gården Balingsholm vid sjön Trekanten i Huddinge, där han bodde fram till juli 1917. Möbleringen var som vilken herrgård som helst. Hushållet förestods av hans barnsköterska Lovisa Rinnman (1847-1940; anställd 1884; ”Vass” kallad) och bestod av 12 personer. ”Vass” höll ett hårt regemente och förbjöd honom t ex att leka med trädgårdsdrängarna – alltför okunligt enligt hennes bedömning. Varannan vecka besökte han Stockholm och brukade då gå på operan med sin far. Efter några år började han vantrivas i isoleringen. I väntan på att det mera centralt belägna Haga slott skulle bli iordningställt bodde han på Drottningholms slott. Under väntetiden där smittades han av spanska sjukan och dog den 20 september 1918 vid ½ 5-tiden på morgonen.

Victoria blev hårt kritiserad för att hon inte vakat över hans sjukbädd utan förebärande olika ursäkter först anlände till Drottningholm efter hans död. Victorias chaufför Carl Stenson beskrev det så här:

Under de sista dagarna hade prins Erik, kungaparets yngste son, insjuknat i den nu så svårt härjande spanska sjukan. Sjukdomen utvecklades till dubbelsidig lunginflammation och blev oroande. Den 19 for drottningen ut till Drottningholm, där prinsen bodde. Hon lät stanna bilen på borggården och kallade läkaren till sig, och efter att ha gjort sig underrättad om sin sons befinnande återvände hon till Stockholm utan att ha sett honom. På kvällen försämrades prinsens tillstånd och jag fick köra ut till Drottningholm med livmedikus Flensburg, doktor Hult samt prins Wilhelm. Läkarna telefonerade till drottningen att prinsen troligen inte kunde leva över natten, och H.M. befallde att rum skulle göras i ordning för hennes räkning, hon skulle omedelbart resa ut till Drottningholm. Drottningen reste i alla fall inte. Klockan halv fyra följande morgon telefonerade läkaren att slutet kunde väntas när som helst. H.M. Befallde då fram sin bil och reste ut så fort hon blev färdig. Då hon kom fram stod doktor Hult på borggården och tog emot, samt underrättade H.M. om att prinsen nyss hade avsomnat. Det visar drottningen som mor och människa!²

Förmodligen var både Gustaf & Victoria rädd för att bli smittade. Eriks bror prins Wilhelm var den ende i familjen som närvarade vid dödsbädden. Åtminstone prins Eugen föreföll lättad att det var över: ”Eriks bortgång var ju egentligen inte sorglig, men hans liv var det så mycket mera. Det är något oändligt vemodigt med en sådan där meninglös existens. Man kan

¹ E.Hbg. [Eira Hellberg.] ”Hemma hos prins Erik.” Idun 1911:17, s. 1-2; Jaya 1913: ss. 41-44; Swahn 1930: ss. 67-69; Hildebrand 1953; Ohlmarks 1980: ss. 130-131; Skott 1996: ss. 254-255; Lindqvist 2010: ss. 101-102.

² Stenson 1977: s. 132.

inte förstå det annat än som ett slags naturkrafternas martyrium eller rättare offer.”³ Eriks farbror prins Carl hade en mera human inställning och tog december 1890 tillsammans med en del andra initiativet till en förening för vård av barn med Eriks handikapp: en kombinationen epilepsi och förståndshandikapp. Föreningen fick 1901 namnet ”Föreningen Margarethahemmet för vård av fallandesjuka sinnesslöa barn” efter Carls nyfödda dotter. 1915-1969 drev föreningen vårdhemmet med samma namn. Bland de som gick in med pengar fanns Carls bror Oscar.⁴

³ prins Eugèn: ss. 148-149.

⁴ Margarethahemmet 2016.